

MINISTER EDUKACJI I NAUKI

Warszawa, 11 marca 2022 r.

BM-WRP.072.2.8.2022.AG

Pan
Aleksander Pocij
Przewodniczący Komisji Praw
Człowieka, Praworządności
i Petycji Senatu RP

Szanowny Panie Przewodniczący,

odpowiadając na pismo z 16 lutego br. (nr BPS.DKS.KPCPP.0330.6.2022), w załączeniu przekazuję *Opinię Ministerstwa Edukacji i Nauki dotyczącą petycji w sprawie podjęcia inicjatywy ustawodawczej dotyczącej zmiany art. 21 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (P10-65/21).*

Z wyrazami szacunku

Z upoważnienia
MINISTRA EDUKACJI I NAUKI

Dariusz Piontkowski
Sekretarz Stanu
/ – podpisany cyfrowo/

Opinia Ministerstwa Edukacji i Nauki dotycząca petycji
w sprawie podjęcia inicjatywy ustawodawczej dotyczącej zmiany art. 21 ustawy z
dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (P10-65/21)

Zgodnie z art. 88 ustawy - Karta Nauczyciela¹, nauczyciele mający trzydziestoletni okres zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze, zaś nauczyciele szkół, placówek, zakładów specjalnych oraz zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich - dwudziestopięcioletni okres zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze w szkolnictwie specjalnym, mogą - po rozwiązaniu na swój wniosek stosunku pracy - przejść na emeryturę.

Na mocy art. 32 ust. 5 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych², za pracowników zatrudnionych w szczególnym charakterze uważa się nauczycieli, wychowawców lub innych pracowników pedagogicznych wykonujących pracę nauczycielską wymienioną w art. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela. Z powyższych regulacji wynika, że nauczycielską pracą w szczególnym charakterze jest co do zasady praca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Wyjątek od powyższej zasady został zawarty w art. 88 ust. 1b, który stanowi, że do okresu 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze, zalicza się także okres skierowania, na podstawie odrębnych przepisów, do pracy pedagogicznej zagranicą.

Natomiast, zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 9 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, okresami składkowymi uwzględnianymi przy ustalaniu prawa do emerytury są okresy zatrudnienia za granicą osób, które w tym czasie nie były obywatelami polskimi, jeżeli osoby te powróciły do kraju po dniu 22 lipca 1944 r. i zostały uznane za repatriantów.

¹ Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. (Dz. U. z 2021 r. poz. 1762) - nauczyciele mają możliwość przejścia na emeryturę niezależnie od wieku, a jedynie po wykazaniu wymaganego okresu zatrudnienia, który wynosi 30 lat w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze (na stanowisku nauczyciela) oraz rozwiązaniu stosunku pracy.

² Ustawa o emeryturach i rentach z funduszu ubezpieczeń społecznych z dnia 17 grudnia 1998 r. (Dz.U. z 2022 r. poz. 504).

Przedstawioną interpretację ww. przepisów potwierdzają wyroki Sądu Najwyższego³.

Ponadto pragnę podkreślić, że regulacje w zakresie zaliczania pracy wykonywanej za granicą do stażu pracy tzw. ogólnego i do stażu pracy wykonywanej w szczególnym charakterze mają zastosowanie nie tylko do nauczycieli repatriantów ale również nauczycieli, którzy są obywatelami Polskimi wykonującymi pracę nauczyciela za granicą (poza Polskim systemem oświaty). Zgodnie bowiem z art. 8 i art. 18 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przy ustalaniu prawa do emerytury i renty oraz przy obliczaniu ich wysokości uwzględnia się okresy ubezpieczenia za granicą. Jednak nauczycielom po powrocie do kraju i podjęciu przez nich pracy w szkołach, stażu pracy wykonywanej za granicą nie wlicza się do stażu pracy wykonywanej w szczególnym charakterze.

Uprawnienie wynikające z [art. 88](#) ustawy - Karta Nauczyciela zostało ograniczone⁴ przez [ustawę](#) o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych⁵. Na mocy ww. ustawy, w ustawie – Karta Nauczyciela w art. 88 dodano [ust. 2a](#). W obecnym brzmieniu, nadanym ustawą o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela⁶, przepisy tego artykułu stanowią, że nauczyciele urodzeni po 31 grudnia 1948 r., a przed 1 stycznia 1969 r. mogą skorzystać z uprawnień emerytalnych na podstawie [art. 88](#), jeżeli spełnią warunki wymagane tym przepisem do dnia 31 grudnia 2008 r. i nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na dochody budżetu państwa. Ograniczenie to nie dotyczy nauczycieli urodzonych przed dniem 1 stycznia 1949 r., którzy mogą skorzystać z emerytury bez względu na wiek po spełnieniu warunków

³ Wyrok SN z dnia 21 września 2004 r., II UK 42/04, wyrok SN z dnia 11 maja 2005 r., III UK 24/05.

⁴ ograniczenie praw w zakresie szczególnych uprawnień emerytalnych w związku z realizacją reformy emerytalnej wprowadzonej ustawą o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, mającej na celu stopniowe wygaszanie uprawnień do przechodzenia na emeryturę w obniżonym wieku emerytalnym.

⁵ Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. (Dz.U. z 2022 r. poz. 504).

⁶ Ustawa z dnia 23 sierpnia 2007 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela (Dz. U. Nr 158, poz. 1103).

wymienionych w [art. 88](#), nawet jeżeli to spełnienie nastąpi po dniu 31 grudnia 2008 r.

Jednocześnie, w związku z reformą systemu ubezpieczeń społecznych, od 2009 r. co do zasady praca nauczycieli wykonywana w jednostkach systemu oświaty nie jest uznawana za pracę wykonywaną w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Wyjątek dotyczy prac nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, ośrodkach szkolno-wychowawczych, schroniskach dla nieletnich oraz zakładach poprawczych, zgodnie z przepisami *ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich*⁷, którzy wymienieni są w załączniku nr 2 do ww. ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych⁸.

Tak więc, w związku z wprowadzeniem w życie ustawy o emeryturach pomostowych, od 1 stycznia 2009 r., nie każda praca nauczycieli, wychowawców i innych pracowników oświaty zaliczona jest do pracy o szczególnym charakterze.

Należy podkreślić, że wymagany do uzyskania rekompensaty okres zatrudnienia określony został w art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych. Zgodnie z wskazanym przepisem, rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wynoszący 15 lat. Jest to przepis, który ma zastosowanie do wszystkich ubezpieczonych, w tym nauczycieli.

Rekompensata obliczana jest osobom, które pracowały w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, jeżeli:

- przed 1 stycznia 2009 r. pracowały w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przez co najmniej 15 lat,

⁷ Dz.U. z 2018 r. poz. 969.

⁸ Dz.U. z 2018 r. poz. 1924.

- nie mają ustalonego prawa do wcześniejszej emerytury, np. z Karty Nauczyciela, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego ani emerytury pomostowej,
- wystąpią z wnioskiem o emeryturę w powszechnym wieku emerytalnym (60 lat dla kobiet, 65 lat dla mężczyzn),
- dołączą do wniosku świadectwo pracy lub zaświadczenie, które potwierdza, że wykonywali pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Rekompensata nie jest obliczana, jeśli ubezpieczony wnioskuje o wcześniejszą emeryturę (w tym nauczycielską lub świadczenie kompensacyjne).

Reasumując, nauczyciele są grupą zawodową w stosunku do której mają zastosowanie przepisy art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych oraz art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w zakresie prawa do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, te same które stosuje się do pozostałych grup pracowniczych.

W związku z powyższym, na mocy ww. przepisów, nauczyciel uzyskuje prawo do rekompensaty jeżeli przed 1 stycznia 2009 r. pracował w szczególnym charakterze stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przez co najmniej 15 lat, w Polskim systemie oświaty.

Biorąc powyższe pod uwagę, Ministerstwo Edukacji i Nauki wyraża opinię, że nie jest uzasadnione dokonywanie zmian przepisów art. 88 ustawy – Karta Nauczyciela. Przepisy zawarte w art. 88 nie regulują warunków, które muszą być spełnione, aby nauczyciel mógł uzyskać prawo do rekompensaty. Ponadto resort edukacji i nauki stoi na stanowisku, że nie jest uzasadnione wprowadzanie zmian w obowiązujących przepisach prawa, mających na celu inne traktowanie nauczycieli będących repatriantami, a np. nauczycieli będących obywatelami Polski pracujących za granicą.

Jednocześnie informuję, że w kwestii dotyczącej ewentualnej zmiany art. 21 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, do wyrażenia opinii właściwy jest resort rodziny i polityki społecznej.